

katolicizmu so razumljivi tudi dvigi in padci v dinamičnem življenju Cerkve. Nekateri tudi pri nas ne morejo razumeti, kako je mogoče ostati katoličan spričo napak empiričnega katolicizma, oziroma bolje katoličanov. Res, tudi mi vidimo te napake; a to spoznanje človeka, ki še veruje, boli in je vir globoke, neizrekljive tragike v njem. Nujna posledica te zavesti pa more biti edinole borba za obnovo ter prizadevanje za čim globljim življenjem v duhu in resnici evangelija, ne pa odpad. Nam se upira nedoslednost onega modernega duha, ki priznava kakor na primer André Gide razliko med božjim in človeškim elementom v krščanstvu, a zametuje zaradi napak ljudi oboje hkrati. Kdor se tako odloči in zaradi tega »konvertira« v ateizem ali kamorkoli, dokazuje samo, da mu resnica ni več najvišje merilo in zadnji smisel iskanja in trpljenja.

PAVEL SLAPAR

CERKEV — ŽIVLJENJSKO VPRAŠANJE

In nastal je velik vihar,
ki je valove zaganjal v čoln,
tako da se je čoln že zalival. Mr 4, 37.

I

Nasprotje med duhom in snovjo je večno. Kakor je teoretično ena največjih nemožnosti združiti duhá in snov v življenjsko skupnost ene narave, tako je praktično, ker se je to dejansko zgodilo, ena največjih čudovitosti. In zgodilo se je v človeški naravi po stvariteljskem deju Boga, da sta se zvezala duh in snov v eno skupnost, da po njej sestavljata človeka. Z mnogimi prekonaravnimi darovi bi človek po prvotni zamisli ohranil ravnotežje med duhom in snovjo. Toda padel je nazaj na stališče gole narave in obremenjen pred Bogom in samim seboj začutil v sebi boj med duhom in snovjo, ki je ostal dediščina za slehernega človeka.

Zgodovina kaže, da boj ne stoji vedno na isti stopinji, ampak da niha zdaj v smeri duhá, zdaj v smeri snovi. Zato imamo v zgodovini dobe, ki so izrazito duhovno usmerjene, kakor so prav tako tudi dobe, katerih poudarek je pretežno naperjen v snov. Edinstven primer duhovne usmerjenosti in zmage duhá pa je v nastopu katoliške Cerkve. Prej je zgodovina zaznavala, kako niha zmaga med duhom in snovjo, ob nastopu Cerkve pa se nenadoma duh osamosvoji in se požene visoko, da zavlada nad snovjo. To je edinstveni primer v zgodovini, ki priča z induktivno doslednostjo, da je krščanstvo na nov način človeško naravo objektivno požlahtnilo. Nobena ideologija in nobena organizacija pred Kristusom ni tega mogla. Narodi so se utapljali v snovnosti in v njej čutili pogin, so od nje tudi bežali, a vendar končno

v njej in zaradi nje npravno propadli. Krščanstvo pa je z mučeništvom in devištvom dalo največji izraz poduhovljenosti svojega življenja. Kulturni zgodovinar preko tega dejstva ne more; če ne bi nikjer drugje našel odgovora, bi ga moral postaviti sam, in bi se v najbolj previdni obliki glasil takole: »Z nastopom krščanstva se javlja izrazito poduhovljenje človeka. Boj med duhom in snovjo je sicer še ostal, a težišče se je preneslo prvenstveno na duhovno stran.« Mi pa obenem vemo, da je poduhovljenje človeka sledila iz milosti, iz nadnaravnega življenja božjega, ki so ga duše po odrešenju Kristusovem in po prerojenju iz vode in sv. Duha zaživele in da je nadnaravni organizem resnic in milosti s svojo objektivno vrednostjo prepojil naravnega človeka in ga tako preobrazil, da je mogel sv. Pavel zapisati: slekli ste starega človeka in oblekli novega. (Prim. Kol. 3, 9.)

Zanimivo je slediti zgodovini samo pod navedenim vidikom. V narodih, v posameznih skupinah ali v poedincih opažamo vedno čudovito poživljenje poduhovljenosti, če se dajo notranje asimilirati po objektivnem bogastvu celotnega nadnaravnega organizma, dočim v nasprotnem primeru vidimo vedno padec v snovnost in oddaljitev vsakršnemu duhovnemu vrednotenju človeka in sveta. Krščansko življenje in poduhovljenje sta v premem sorazmerju!

Prav tako pa se opaža povsod tam, kjer objektivni zaklad božjega odrešenja človeka več ne oblikuje, da vedno bolj prevladuje snov. To vpliva tudi na umsko vrednotenje, da se celo stvari, ki so po naravi metafizične, nasilno prilagodijo človeški onemoglosti. Zakaj zmaga snovi nad duhom se ne javlja samo na npravnem področju, ampak prav tako v umstvenem svetu. Človeški um začne tudi najvišje metafizične stvari poniževati in če jih že ne more popolnoma posnoviti, jim podeli vsaj nadih izključne tostranosti.

Če se že stoletja svet v celoti odteguje notranji asimilaciji po krščanstvu, potem iz povedanega sledi, da se je moral odtegniti tudi poduhovljenju in da mora kazati znake, kako um vrednoti snov više od duha, tostranost više od onostranstva. To izpremembo v človekovem vrednotenju je morala doživeti tudi katoliška Cerkev. Današnji človek je prav radi tega, ker se življenje odteguje od Cerkve, postal nezmožen, pojmovati Cerkev tako visoko, kakor njeno dostojanstvo terja. Vse, kar dojema, dojema ad modum recipientis. Zato z zgodovinsko nujnostjo sledi, da bo celotno pojmovanje o katoliški Cerkvi prilagojeno tako, kakor ga je današnji človek najbolj zmožen sprejeti. Posebno pri tistih, ki imajo samo še zunanje zveze s Cerkvijo, a njenemu notranjemu življenju stojijo ob strani, opažamo, da je njihov pojem o Cerkvi že močno tostransko pobarvan. Iz tega napačnega pojmovanja izvira veliko nesporazumov, žalosti, napadov in nazadnje: resignacija. Ne pričakujem, da bi komu te misli kaj pomagale, ampak kljub temu je treba odkrito povedati resnico, in zato se mi ne zdi brez koristi, ako v glavnem podam in označim tri vidike, iz katerih se danes Cerkev napačno motri, sodi in obsoja.

II

Nemogoče se je ubraniti misli, da imajo pri nas nekateri ljudje Cerkev za nekak osrednji urad, ki naj rešuje vsa vprašanja, kar jih je, in naj avtoritativno obsoja, kar po njihovi zamisli ni v skladu z resnico. Pri tem ne gre za bistvene naloge Cerkve, saj jim stojijo popolnoma ob strani, gre za tostranska vprašanja, katerih rešitve in odločbe naj Cerkev radikalno in odločno z najvišjega stališča podaja. Razumljivo je, da so ugotovitve tudi v marsičem pravilne, in psihološko je razložljivo, da jih čakanje Cerkve premnogokrat boli, četudi gre samo za politična ali socialna vprašanja, ki ne spadajo direktno v področje cerkvene oblasti. Toda najgloblji vzrok za spor in resignacijo nad Cerkvijo ni tukaj, ampak v popolnoma drugačnem stališču, ki ga zavzemajo in po katerem se temeljno ločijo od smeri, ki jo ima katoliška Cerkev. Dočim stojijo omenjeni ljudje na stališču, da je vsega zla kriva družba, družabni in gospodarski sistemi, ki naj bi se teoretično predrugačili in praktično nasilno postavili v življenje, pa je nasprotno katoliška Cerkev na nepopustljivem stališču, da je nepotrebno zlo danes mogoče odstraniti samo s tem, da se dvigne poedinec. Najsilnejše geslo sedanjega papeža je katoliška akcija, ki hoče, da se vsak poedinec notranje preustroji z objektivnimi zakladi Kristusovega odrešenja. Da je radi teh dveh tako različnih stališč iskreno soglasje skoraj nemogoče, je razumljivo. Nastane pa dvojno vprašanje: a) katero stališče je bolj pravilno? in b) komu dati prav, sebi ali Cerkvi? Prvo vprašanje najbrž ne potrebuje pojasnila. Ni družbe brez poedinca. Vsi sistemi so brez pomena, če ne drži poedinec. Tudi najboljši sistem odpove, če poedinec ni nravno močan! Trud za politični, gospodarski ali socialni sistem se s tem ne zavrača, a pot do prenovitve je v dvigu poedinca. Družba brez nravno močnih osebnosti je nesmisel, za njo ni sistema, ki bi krivice popravljal, ampak je kvečjemu možna zamenjava vlog po nasilnem prevratu, ki družbo lahko zrahlja in pretrese, a dvigne je ne nikoli! Odgovor na drugo vprašanje pa zavisi od tega, kakšen je človek. Ali prizna, da je Cerkev božja ustanova, ali ne prizna. Če prizna, potem bi bila silna drznost, kdor bi se ob tej zavesti še upal opreti samo nase. Tega v celoti ni mogoče trditi. Pravilna rešitev je prav v drugi alternativni, da kdo v Cerkvi ne vidi ničesar objektivno božjega. Kakor hitro pa smo tako daleč, potem Cerkev izgubi vse dostojanstvo in postane samo še tostranska organizacija, obtežena resnično z mnogimi človeškimi slabostmi. Cerkev na tem svetu ni nebeški Jeruzalem, ampak je v neprestanem boju zanj. Človeški element se v večnem boju, ko pada in se dviga, bliža božjemu elementu, ki ga na zemlji hrani katoliška Cerkev; s tem elementom spojen in po njem prenovljen bi se človek dvignil in bi bil odrešen. Le zato, ker te osnovne naloge katoliške Cerkve pri nas mnogi več ne vidijo, morem razumeti, da so se znašli n. pr. »Književnost«, »Svoboda«, »Mladi plamen« in »Beseda« skorajda na isti ravnini.

2. Drugo napačno pojmovanje Cerkev imajo tisti, ki njene naloge istovetijo s programom določene stranke. S tem se zanaša usodna ožina v Cerkev. Politični pripadniki zamenjavajo interese stranke z interesi Cerkve, živijo v zmoti, da je dober član stranke obenem dober katoličan in smatrajo ožino strankinega programa za kategorijo, skozi katero gledajo tudi Cerkev. To čudno, omejeno gledanje je sicer danes v glavnem premagano, ker smo se začeli zavedati, kakšno zlo je za naše naravno in nadnaravno duhovno življenje, če prenašamo politične metode na kulturo in vero. Vendar je še danes težko dopovedati, da je pač možno, da se kaka stranka tesno približa katoliški Cerkvi, a da med njima še vedno ostane nepremostljiva razlika. Nevarnost pa, da mnogi te razlike več ne vidijo, je tako velika, da je do sedaj Cerkev sama pojmovala tako zbližanje le za prehodno možnost. Vedno so prišli časi, ko se je morala Cerkev tudi tej tesni bližini odpovedati, sicer na škodo stranki, a na korist svojemu poslanstvu. Cerkev je po svoji nalogi most v onostranstvo in mora skrbeti za notranjo preroditev svojih udov, ki naj se po etičnem in religioznem prizadevanju in udejstvovanju usposobijo za zveličanje. Politična stranka sicer nobena ni taka, da bo to dvoje izrečno izključevala, a prvenstveno utrjuje pač le postojanke na tem svetu in notranji asimilaciji niti za interese stranke same navadno ni kos radi ogromnega navala članov, ki jih je privedlo koristoljubje v strankino zavetje. Zato mora z organizacijo doseči to, kar bi prav za prav moralo vzdrževati notranje prepričanje vsakega posameznega. Tako se v stranki kmalu naberejo ljudje, ki jemljejo ugled stranki in Cerkvi, ker mislijo, da morajo na ljubo stranki igrati vsaj karikaturu kristjana in so s tem direkten vzrok, da se zamenjavanje verskih in političnih interesov samo potrjuje. Neizprosno je povedal to resnico M. Pfliegler: »Bila je nevarnost in ta nevarnost še ni minila, da najbolj religiozni ljudje, najmočnejši in najbolj vneti iskatelji, odločni metafiziki in mistiki zaidejo na napačna pota in cerkvenih vrat ne najdejo. To pa zato, ker jih oblegajo vse prevečkrat ljudje, ki so vse drugo kot mistiki in verniki, ljudje, katerih oblika je v smešni neskladnosti z veličino katoliške Cerkve.« (Die pädagogische Situation, Tyrolia, Innsbruck 1932, str. 24.) Ta ostra formulacija sicer za naše razmere ne velja v tej trdi obsodbi. Da je pa marsikak pošten nasprotnik imel kdaj podobne občutke, kdo bi si upal to tajiti? Pri takem položaju pa je treba z žalostjo ugotavljati, kako se v Cerkev vedno bolj zanaša tostranski značaj in kako malo je možnosti, da bi se dvignila misel do tistega pojmovanja, kar Cerkev na zemlji resnično je. Njena prava podoba se mnogim odkrije šele med štirimi stenami sobe, ko se je treba posloviti iz tega sveta; za življenja, za časa zdravja, moči in dela je bila v njihovih očeh le politična nasprotnica. Če je danes poudarek vedno močnejši, da se Cerkev namenoma politiki umika, potem je treba gledati v tem vodstvo Duhá, ki Cerkev oživlja.

3. Precejšnje je število tistih, ki hočejo Cerkev pojmovati bolj idealno in z njo v zvezi ne marajo nobene politike. Ti gledajo na Cerkev kot na sistem nraavnih resnic. Priznavajo, da ni nobene ideologije, ki bi bila bolj nraavno čista. Z občudovanjem zrejo na veličastno stavbo katoliške Cerkve. Duhovna veličina tako organično zaokroženega sistema nraavno čiste in dosledne ideologije se jim zdi tako vzvišena, da se Cerkev ne bi smela mešati s tako dvomljivimi nalogami, kakor so politične. Na prvi pogled je to gledanje in pojmovanje silno lepo, toda ob večkratni preizkušnji njihovih izjav je treba vendarle ugotoviti dvoje: a) njihovo znanje o Cerkvi in njeni ideologiji je močno okrnjeno. O kakšni dogmatiki skoraj ni govora. Sistem nraavnih resnic tako po svoje prikrajajo in po svoje pojmujejo, da bi se Cerkev odločno branila, ako bi ga kdo hotel v tej obliki podtikati. b) Cerkev stavijo v isto vrsto s filozofskimi sistemi in ideologijami, med katerimi je samo stopinjska razlika večje ali manjše organične doslednosti in zaokroženosti. Tako je tudi v tem navidezno idealnem pojmovanju Cerkev okrnjena v svoji veličini, postavljena v vrsto ideologij, ki človekovega duhá oblikujejo in mu dajejo »svetovni nazor«. Zveličavne milosti po Kristusovem trpljenju in odrešenju tako gledanje ne more razumeti, in dokler ni te zavesti, tako dolgo je Cerkev vedno samo prepričevalna idejna sila brez pomena za večno življenje naših duš. Rekel sem že: če gleda človek v Cerkvi izključno človeški element, je Cerkev vsa revna in s slabostmi obtežena in tudi na videz idealno gledanje na njeno nraavno čisto ideologijo vodi končno do resignacije. (Prim.: Božo Vodušek: Mladinski problem, v »Sodobnosti« št. 1/2, 1934, str. 20—26.)

III

Navedeni trojni vidiki so sicer v Cerkvi vedno možni, in močno bi se motil tisti, ki bi jih v imenu čistega katolištva izključeval, a v ospredju na noben način ne morejo stati. Kakor hitro se osamosvojijo, je združeno z njimi polno nevarnosti napačnega umevanja in ravnanja, ki vede ali v ožino ali v pretiravanje. Zato smejo ostati le na svojem podrejenem mestu, da služijo mnogo višji misli in nalogi. Ne, samo v tem trojnem pogledu ni prave veličine katoliške Cerkve, to ni njena celotna podoba, to so samo njeni vodoravni odnosi do človeške družbe, dočim je prava veličina, ako uravnavamo naše razmerje do Boga na kvišku, naravnost navzgor, »da je sveta, katoliška, apostolska, rimska Cerkev skrivnostno telo Gospodovo, srečna nevesta Besede, ki svetu oznanja, kar je slišala iz ust sv. Duhá. Med nebom in zemljo je postavljena, da izmenjava molitve ljudi za nebeške milosti in daruje neprestano v odrešenje sveta Očetu predragoceno kri Sinovo kot večno daritev in najpopolnejšo spravo.« (Donoso Cortes: Der Staat Gottes, Badenia in Karlsruhe, str. 32.) To sveto, vzvišeno in veličastno nalogo ji je dal Bog, da bi človeštvo

vodila v odrešenje in ga povedla v onostransko srečno življenje brez konca. Zato hrani božje zaklade, pridobljene z Odrešenikovo krvjo, z njimi dviga človeka v nadnaravno, nadzemsko, božje življenje otroka božjega. Vseh teh del, ki jih je storil Bog iz usmiljenja in ljubezni, človek ne sme gledati od strani, ampak se jih mora z vsem svojim življenjem okleniti in po njih živeti novo življenje duhovnega človeka. Nihče se ne more iz užaljenosti odpovedati zveličavni sili Cerkve, ker je samo ta pot, da bi človek, poklican od Očeta, od Sina odrešen in po sv. Duhu ljubljen, svoje življenje položil v božje naročje.

Da more Cerkev svojo nalogo vršiti, pa ne zadostuje samo to globoko duhovno doživetje. Človek je iz telesa in duše in vsako spoznanje, vsaka zavest se mu približa po telesno-duhovni poti. Zato interesi duhovnosti ne morejo stati osamljeni nekje v ozadju, ampak je potrebno, da se vsa dobra sredstva postavijo v službo najvišji nalogi. V pravilni podrejenosti ni nevarnosti za njihovo zlorabo, pač pa je nevarnost v njihovi osamosvojitvi. In ker človek tako težko doseže ravnotežje polnosti, zato prav iz te onemoglosti sledita dve nepravilni skrajnosti: a) da se na škodo najvišjemu cilju preveč podarjajo podrejena sredstva in se tako najvišja misel zamegli; b) da nekateri preveč ožijo njihovo uporabnost. Obema skrajnostima je vzrok človeška omejenost in nad njo se čudovito dviga širokogrudnost avtoritativne Cerkve, ki je stala vedno na stališču, da je kakor široko odprt kot, v katerega gre vse, kar je bitno resničnega in dobrega. A kakor je trenje med duhom in snovjo večno, tako je tudi neprestan boj za ravnotežje med božjim in človeškim. Vse večno bogastvo božjega dela je položeno v krhko posodo človeškega prizadevanja. Radi te velike nesomernosti lahko nastanejo neskladnosti, ki so teoretično razumljive, a praktično bolijo in delajo pohujšanje. Toda prav na tej točki se neprestano opaža velik sofizem: ljudje, katerih dela so v čisto naravnem pojmu dobra in slaba, ki so s krščansko vero v prav taki bitni zvezi kakor njihovi nasprotniki, se istovetijo in so istoveteni s katoliško Cerkvijo, in četudi osebno niso nikaki idealni kristjani, se vendarle z njimi vred stvarno obsoja in napada tudi katoliška Cerkev. K temu sofizmu se vzporeja takoj še drugi: ljudje, ki zaradi tega nad Cerkvijo zdvajajo, pogosto sami ne dajejo nikakega poročstva, da so v svojem življenju objektivni zveličavni moči Cerkve bližji kot tisti, katere obsojajo. Ta popolnoma napačna perspektiva vodi v čisto svojevrstno miselnost, ki na obeh straneh ustvarja usodno ožino. Na eni strani raste grda brezobzirnost, ki izpodmika tla vsaki resni, iskreni volji, na drugi strani pa se vidi nepojmljivo hitro umikanje za avtoritativne zidove, da se kar med nasprotnikovim zamahom izpreminja udarcu namenjena ploskev. To je neplemenita borba, prenesena iz politične arene na duhovno življenje, in ne vodi nikamor razen v zagatna nesoglasja! Res, potrebno je iskreno in ponižno priznanje, da so neskladja med človeškim in božjim elementom v Cerkvi, kakor

je to storil A. U. v »Času« (1953/54, VIII—IX, str. 274—275.), dasi sem mnenja, da bi tisti, na katere dejansko in upravičeno taki očitki letijo, tega ne bi bili zmožni tako ponižno priznati; a na drugi strani naj tudi vedo, da ne bo kritiziranje Cerkve dvignilo, ker je ni še nikoli, ampak, da jo bo dvignila nepremagljiva sila svetosti njenih udov, kakor že tolikokrat poprej. To je edina pot iz zagate, v katero nas taki boji s silo vedejo. Na obeh straneh je treba poudariti, da so božji interesi in zveličanje prvo in da se moramo ukloniti Bogu ter njegovi Cerkvi, kateri je poslal sv. Duhá, da bi jo vodil in posvečeval. Ta vera dá čisto drugačno perspektivo, ki bi nas sprostila in izpeljala na ravnino, na kateri bi bilo medsebojno razumevanje spet možno.

IV

Letos je v »Sodobnosti« v številki 1/2 razglasil Božo Vodušek pod naslovom »Mladinski problem« drugačne misli in drugačno pojmovanje katoliške Cerkve. Ker stoji na stališču, da njegovo gledanje ni samo osebno, ampak mladinsko, je treba proti njemu poudariti, da se tako površno in enostavno ne smejo reševati »problemi«. Mladinstvo je mnogoznačen pojem. Zato v imenu mladinstva tako ni mogoče govoriti.

Veliko so že pisali o mladinskem gibanju in vendar enotne slike še ni nihče podal. Že v tem dejstvu samem je jedro resnice. Enotno sliko je namreč nemogoče dati. Mladinstvo ni organizacija, ampak je kulturni pojav, ki so ga doživeli tisti, kateri so si v letih po svetovni vojni postavljali svoj svetovni nazor. Da so šli mnogi kljub temu mimo mladinstva, je bil vzrok v tem, ker so pač na svetu tudi ljudje, ki živijo čisto svoje življenje v nekakšni brezčasovnosti, katerih duševnost je taka, da bi se bili lahko rodili v kateremkoli veku. To so ljudje, ki stojijo v vrsti od dobrih do slabih, od zelo zmožnih do nezmožnih in katerih lepa lastnost je ta, da se za tok časa ne menijo, da mu ne prisluškujejo. Drugi pa, ki so tesno ob času živeli, so nenadoma neodvisno drug od drugega ugotovili, da imajo podobna gledanja, misli in nazore. Ta čudovita ugotovitev je brez predhodnih priprav in brez formalnih vezi mnoge zvezala v iskreno prijateljstvo in tovarništvo. Zavest idejne skupnosti se je javljala predvsem v odporu do preteklosti. Nikomur ni padlo na um, da bi nabiral člane, ali da bi organiziral; morda še prav radi tega, ker so okrog sebe gledali, kakšna neasimilirana masa se zbira po organizacijah. Krog mladinov je zrastel in od časa do časa pokazal težnje, da bi povedal svoje mnenje in svoje nazore. Starejši so nekaj časa gledali to početje pomilovalno, drugi spet vzgojno prizanesljivo. Toda, ker se zadeva ni končala in ker so leta tekla, je nastalo vprašanje, ali bo ta mladina zmožna kdaj prevzeti dediščino starih, ali bo mogla uspešno upravljati, kar so stari zgradili. In mnogi so dvomili. O

kakšnem medsebojnem razumevanju seveda ni bilo mogoče govoriti. Starostni prepad med obema rodovoma je bil prevelik. Vmesni rod je pa z majhnimi izjemami v svojih najboljših ostal na bojnem polju. Preostala peščica je bila premalo močna in preveč odvisna ter je zato ostala brez svojstvene podobe. In tu tiči najgloblja tragika! Nastala je dvojna vrzel, dvojen prepad in dvojen nesporazum: v dobi in starosti. Stala sta si nasproti zavestno oblikujoč princip brez tvorne življenjskosti in vitalno ustvarjajoč princip, ki se je za oblikovnost šele boril (po Terstenjakovo: »Križ«, 1930, št. 1.), ali starost brez stvariteljnosti in mladost z življenjsko polnostjo. (Po Janežičevo: DS 1933 št. 9—10.) Medsebojna oddaljenost je bila globoko utemeljena.

Toda samo ta negativen znak ni mogel dati mladinstvu enotnega lica. Vsak je prišel neodvisno do obračuna s preteklostjo, a v vsakem je našel drugačne osnove v duši, s katerimi se je spojil, da bi z njimi tvoril značaj in osebnost. In od kakovosti teh osnov je bila odvisna tudi kakovost mladinstva pri vsakem posameznem. Zato so se na obeh straneh delale pogreške in krivice. Stari so vsak odpor in vsak pojav enega ali posameznih razumeli kot enoten izraz celotnega mladinstva. Z upravičenostjo bi to delali samo takrat, kadar bi imeli pred seboj organizacijo z enotnim slogom. Tega ni bilo! Zato so v vrednotenju mladinstva vedno posploševali, pa naj je šlo za številna odklanjanja ali za redka priznanja. Na isti način pa tudi mladi niso bili upravičeni govoriti v imenu mladinstva, in treba je priznati, da so se v tem oziru malokdaj spozabili. Upravičeni so bili pa seveda takrat, kadar so branili svoje stališče v zadevah, kjer je bila resnična enotnost. In enotnost je bila v metafizični utemeljenosti nasprotja med mladimi in starimi, ki ga je sprožila globoka duhovna kriza (glej Janežič: V globinah nasprotja, »Dom in Svet« 1933, v št. 9-10.) ne pa v formalnem uporju proti avtoriteti, kakor se večkrat krivično očita. Enotnost je bila tudi v tesnem sožitju s časom, ki je sam s svojo zapletenostjo sprožil globoko problematiko. To je bil klic, ki ga je slišala v prvi vrsti mladost, ker je bil njej namenjen. Ta klic je šel po vsej Evropi, a se ni prenašal po organizacijah in časopisih, marveč je vzniknil samostojno, ker so ga sprožile razmere. Tega mnogi niso mogli razumeti in so iskali čudnih zvez in vplivov knjig vseh mogočih literatur, ker so bili za samoniklost duhovnih gibanj in njihove zakone topi. Vpliv literature je bil sekundaren in mladi niso iz njih živeli, pač pa ob njih, v kolikor je ob čitivu sozvenela njihova lastna duša radi globoke podtalne sorodnosti.

Toda, ko se je vse to doživetje vraščalo v osnove, ki jih je v vsakem posameznem našlo, tedaj se je mladinstvo individualiziralo. Nastale so skupine, ki so se med seboj temeljno ločile, čeprav so vse nosile ime ali očitek mladinstva. Najbrž bo nakazana precej pravilna smer, ako postavim dva vzroka, ki sta vplivala, da ni prišlo do enotne podobe mladinstva.

a) Manjkalo je idejne jasnosti. Lepe misli o novem človeku so se utrinjale. Toda treba je bilo silno velike samostojnosti, da so si nekateri mladi ljudje postavili svoje gledanje na življenje. V osnovah je imelo mladinstvo lepo podlago za to, saj je hotelo biti odprto za vse, kar je bitno resničnega in dobrega. Toda pri razglabljanju samega sebe in sveta so našli mnogo, kar ni bilo več bitno resnično in dobro, ampak je bila le še lupina preteklih vrednot. Tiste, ki niso v to smer mislili, je držala sveta tradicija. Razglabljanje je vodilo v skepso. Tu bi bilo potrebno ogromno samostojno delo. Potrebno bi bilo poglobljati se v vsebino katoliške Cerkve in v njej znova zaživeti iz drugačnih globin, kot je živela poprečna okolica. Ker ni bilo ne dela in ne dozorele osebnosti, ki bi kot privlačen svetilnik svetila v vso to problematiko, zato ni prišlo do take idejno-življenske jasnosti, da bi bilo mogoče govoriti o novem slogu mladine.

b) Manjkalo je tudi npravne moči. Vsaka ideja terja močnega nosilca, da jo uresniči v življenju. Čuvstveno ali smiselno doživetje je sicer lepo in navdušuje, a ne vzdrži. Potrebna je globoka npravna moč osebno svetega življenja. Čim bolj so ideje nadpoprečne, čim bolj so v življenju pozabljene, tem večje npravne moči je treba, da po glasnikih najdejo pot v resnično življenje. Vsaka ideja ima dvojno usodo: ali najde človeka, ki po svoji osebni svetosti vzdrži vse nasprotovanje in jo zmagoslavno ponese v življenje, ali pa naleti na človeka, ki mu sproži globoko miselno doživetje, da jo navdušen vrže v svet, a svet se je ne oklene in zato se konča prvotno navdušenje v resignaciji in večnem zabavljanju. Velika nevarnost je, da bo mladinstvo dalo večno lepim idejam to drugo smer in usodo, ako se bodo v npravnih dejstvih iskali mladinski problemi.

Iz vsega povedanega mora slediti, da tudi gledanje na Cerkev v mladinstvu ne more biti enotno. Če je nekaterim Cerkev nekaj človeškega, ki kot sublimirana oblika vzbuja spoštovanje, a v konkretnem življenju njeni udje dajejo pohujšanje, potem preostane edina pot: resignacija nad ljudmi in njihovo Cerkvijo z npravno čisto ideologijo. Če je Cerkev božja ustanova z zveličavno močjo, če obstoji njena veličina ne v družabnih vplivih, marveč v navpičnostnem razmerju do Boga, če je posredovavka med nebom in zemljo, med Bogom in človekom, če je človekova duša potrebna objektivnega božjega odrešenja in če je naša pot do njega preko Cerkve in duhovnika, ker je bil to večni božji sklep, potem je mladinski problem v tem, da pokaže svojo odprto dušo tudi tej večni objektivni milosti. Vse, kar je majhnega in človeškega v Cerkvi, boli in je vir vedno novih žalosti. Toda pota v tej žalosti vodijo očitno narazen, ker nekaterim manjka vere in zavesti, da Cerkev nima namena svojih članov voditi po tem svetu in ne zbirati jih v katoliških taborih zato, da bojujejo uspešen boj s svojimi nasprotniki za zemeljske postojanke, ampak da je njena prvenstvena naloga v tem, da odrešuje in posvečuje naše duše in da vse, karkoli še poleg tega vrši, dela zaradi njene končne naloge. Toda

vselej, kadar v ljudeh zavest o njeni prvenstveni dolžnosti postane medla, se vse podrejene naloge in vsa podrejena sredstva postavljajo v luč tostranskih interesov. Vendar tu ni izhoda. Mnogi so ga že iskali po tej poti in so danes pozabljeni ali neljubljeni heretiki. Je pa še ena pot: ako bi imeli veliko, svetniško nravno moč in ako bi ljubili odrešenje in posvečenje duš ter radi njih tudi Cerkev, kakor so jo ljubili svetniki in »kakor jo je ljubil tudi Kristus in samega sebe zanjo dal, da bi jo v vodni kopeli z besedo očistil in jo posvetil; da bi napravil sam sebi slavno Cerkev, da ne bi imela madeža ali gube ali kaj podobnega, ampak, da bi bila sveta in brezmadežna.« Efež. 5, 25—28.

FRANCE BORKO

REŠNJE LUČI

V večer se bela nagnila je breza,
žalosti senca mene doseza.

Ko na holmu zazvoni Ave,
bridkost je v meni že mesec rastoči.

Kmalu pa se približajo rešnje luči iz višave,
da pretemnó bi ne bilo mi v noči...

FRANCE BORKO

NOTRE DAME DE PARIS

Vratar zaklepa rano gotski hram,
zročlja pred peto uro s ključi
in zmenja drobno dušico v večni luči.
Postoj, vratar, zapri me v Notre Dame!

Zamaknjen v oken mistični preludij
sem gledal angelov nebeško jato,
kako zapisovali so si v knjigo zlato
ihtheče prošnje žalostnih ljudi.

Vratar je čakal, vpil, naj grem —
a jaz ga nisem čul; nekdo igral
na orgle tiho je božični psalm:
svoj mir na zemlji blage volje daj ljudem!